

4. HET ONDERSCHIEDEN VAN MANNETJES EN VROUWTJES BIJ NIET Vliegvlugge Bruine Kiekendieven

Elke vogelsoort kent zijn eigen ringmaat. Soorten waarbij de geslachten in afmetingen verschillen (b.v. de Bruine Kiekendief) kennen zelfs verschillende ringmaten. Voor niet op geslacht te brengen jongen dient in het geval van de Bruine Kiekendief de grootste ringmaat (11 mm) aangelegd te worden.

Dit betekent in de praktijk dat na het uitvliegen één sexe met een te grote (en hinderlijke) ringmaat zal rondvliegen. In de periode 1980-1984 zijn er 2551 Bruine Kiekendieven geringd waarvan 38 adulte dieren.

Aannemende dat er ca. 2500 jongen zijn uitgevlogen en dat er van elk geslacht ongeveer evenveel jongen uitvliegen, dan zouden er ca. 1250 vogels met een te grote ring rondvliegen.

Sinds een achttal jaren heb ik maten verzameld van jonge Bruine Kiekendieven en daaruit is af te leiden tot welk geslacht de jongen gerekend moeten worden. Vanaf 1979 heb ik de jongen dan ook als man of vrouw geringd.

Enkele resultaten van belang voor het onderscheiden worden hieronder vermeld.

Adulte Bruine Kiekendieven zijn op grond van verschillen in verenkleed naar sexe te onderscheiden. Anders ligt dat bij nestjongen (en vliegvlugge le kj vogels) van deze soort. De kleur van het verenkleed is in die fase voor beide geslachten gelijk zodat dit kenmerk voor het onderscheiden van de geslachten onbruikbaar is.

Daarvoor kunnen wel verschillen in afmetingen gebruikt worden. Bij nestjongen doet zich dan wel de vraag voor wanneer ze oud genoeg zijn om naar geslacht onderscheiden te worden op grond van verschillen in afmetingen.

Net uitgekomen jongen verschillen niet merkbaar in afmetingen. Het verschil ontstaat in de periode van de groei en kan dan ook zichtbaar worden (b.v. de loopbeendikte). Vergissingen zijn dan nog wel mogelijk omdat een wat jonger vrouwtje (de grootste sexe) dezelfde maten kan hebben als een wat ouder mannetje. Het vaststellen van verschillen in afmetingen moet dan ook gerelateerd worden aan de leeftijd. Op deze manier kunnen nog niet uitgevlogen jongen (en 1 kj vogels) gesexed worden en voorzien van de juiste ring(grootte). Voor het vaststellen van de leeftijd van nestjongen kan de handvleugellengte gebruikt worden. Deze is voor jongen van beide sexen in elk geval tot ca. 38 dagen gelijk (figuur 1).

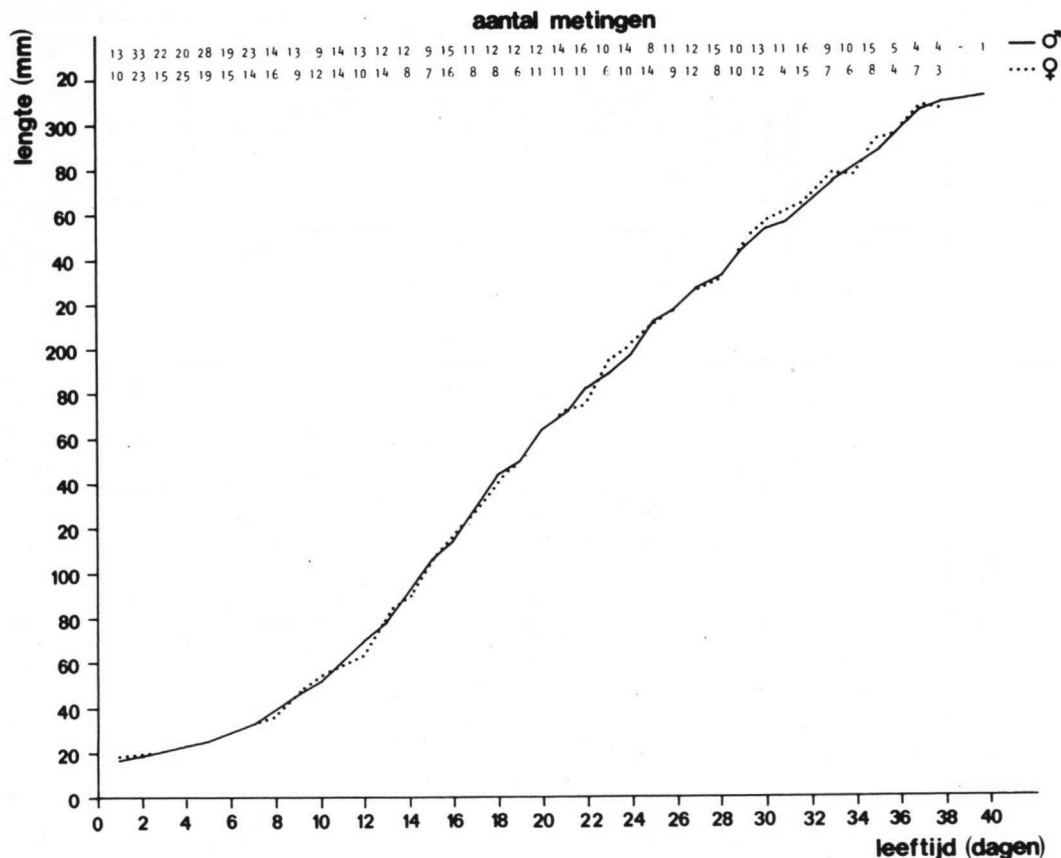
Sexen op grond van handvleugellengte is dus niet mogelijk. De groei van de handvleugellengte is erg constant en stagneert vrijwel nooit. Bij stagnatie volgt vrijwel altijd de dood; ze treedt dan ook veelal op de uithongering.

Uit figuur 1 is dus de leeftijd van nestjongen van de Bruine Kiekendief af te lezen.

Het sexen van de jongen gebeurt op grond van de klauwgrootte. Hieronder versta ik de afstand tussen de nagels van de gestrekte middenvoeten en de achterteen in. Bij jongen van 20 dagen en ouder is deze vrijwel of geheel volgroeid.

In figuur 2 is de frekwentie van gemeten klauwgroottes van jongen van 20 dagen en ouder aangegeven (81 ♂♂ en 73 ♀♀). De gemiddelde klauwgrootte van ♂♂ is 72.7 mm (s.d. = 1.46) en van ♀♀ 83.1 mm (s.d. = 1.58). Deze maten komen goed overeen met de maten van gemeten adulte ♂♂ resp. ♀♀.

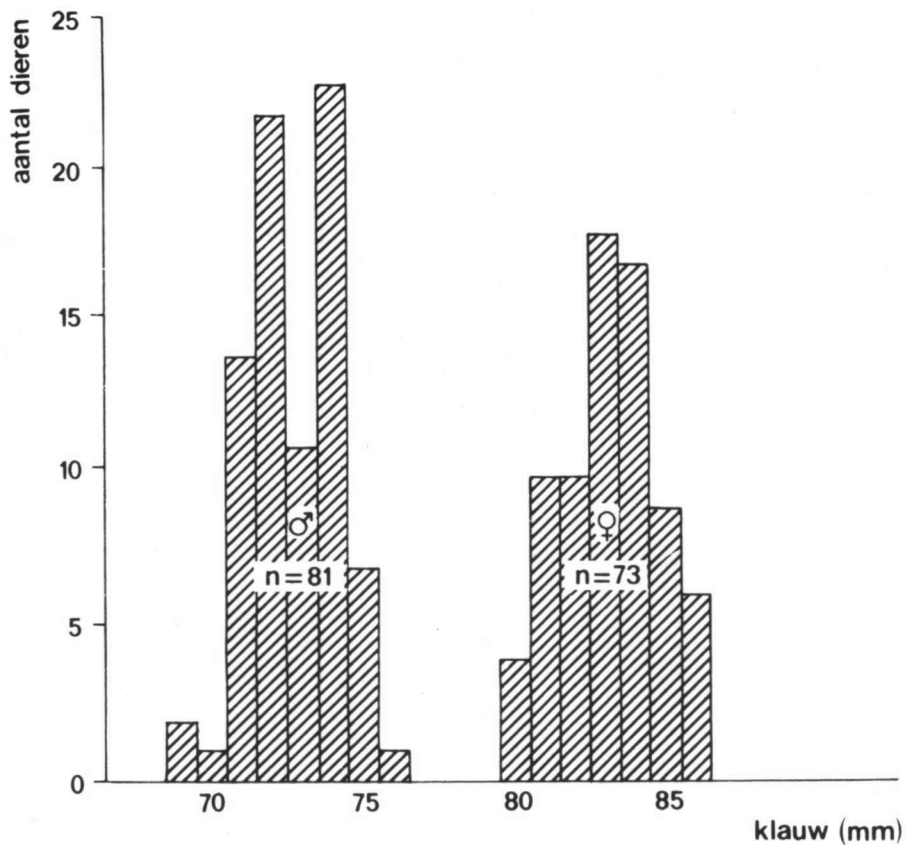
Als scheidingsmaat is hier 78 mm te hanteren.

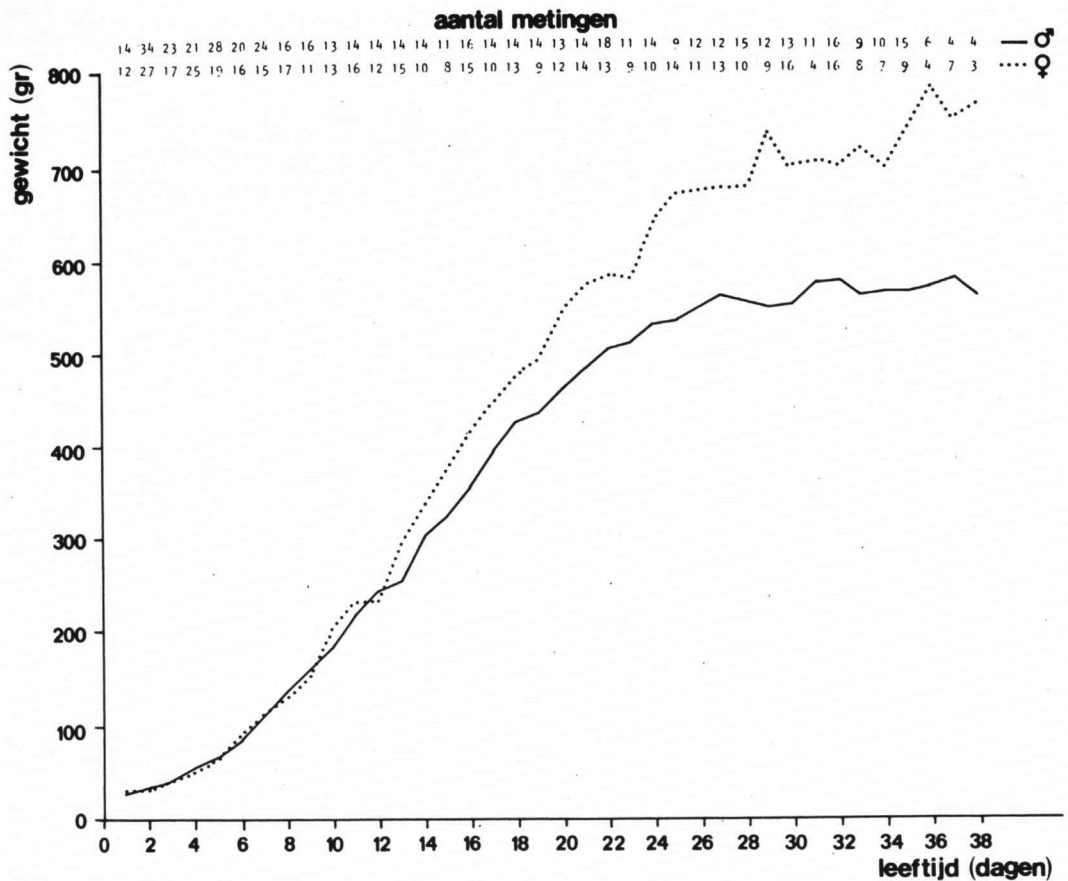
Figuur 1. Gemiddelde groei van de handvleugellengte van jonge ♂♂ en ♀♀ Bruine Kiekendief op het nest.

In nesten met beide geslachten zal sexen met gebruikmaking van deze maten geen problemen opleveren: structureel grote ♂♂ (b.v. klauwgroote 76 mm) worden steeds aangetroffen in nesten met structureel grote ♀♀ (b.v. klauwgroote 86 mm).

In nesten met maar één geslacht en bij eventuele twijfel naar aanleiding van de klauwgroote kan nog naar het gewicht gekeken worden. Met name vanaf de 25ste dag wegen ♀♀ veelal 675 gr. of meer, terwijl ♂♂ meestal niet boven 575 gr. wegen (figuur 3). Deze maat kan echter alleen als aanvullend gebruikt worden omdat in perioden van gereduceerde prooiaanvoer het gewicht als eerste stagneert of terugloopt.

Figuur 2. Frekwentie klauwgroottes (zonder nagels) van jonge ♂♂ en ♀♀ van de Bruine Kiekendief op het nest.

Figuur 3. Gemiddelde gewichtstoename bij jonge ♂♂ en ♀♀
Bruine Kiekendief op het nest.

Tot slot: Ook de iriskleur kan informatie opleveren. Tegen het uitvliegen is bij ca. 80% van de jongen de kleur van de iris bij wijfjes diepbruin en bij mannetjes grijsbruin.

Menno Zijlstra
VRS RIJP
Postbus 600
8200 AP LELYSTAD